

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, sredo 1. marca 1939

Cena posamezni številki 1'50

Več smisla za strokovno naobrazbo!

Pred kratkim se je dogodilo v Ljubljani naslednje. Absolvent srednje tehniške šole je hotel spopolniti svoje znanje in se specializirati za stroko, kjer nam silno manjka kvalificiranih moči. Vpisal se je na višjo tekstilno šolo v Krefeldu v Nemčiji, ki slovi po svoji dobri urejenosti in uspešnosti. Odšel je v Nemčijo na lastne stroške in njegov oče je prevzel to težko finančno breme, čeprav se je moral zaradi tega marsikateri stvari odreči. Nakrat pa pride iz Beograda vest, da se nakazilo denarja v Nemčijo za študij na tekstilni šoli ne dovoli.

V Jugoslaviji tekstilne šole kakor je v Krefeldu sploh nimamo. Imamo pa ravno v tekstilni stroki posebno veliko tujih strokovnjakov, ki so seveda vsi nenadomestljivi. Vsi poskusi naših ljudi, da bi se ti tuji odsvolili iz naših domačih podjetij in da bi na njih mesta prišli domačini, se izjalovijo ravno z izgovorom, da nimamo enako kvalificiranih strokovnjakov. Sedaj pa se naš človek odloči, da si pridobi isto naobrazbo kakor jo imajo (ali pa tudi nimajo) tuji strokovnjaki — toda iz Beograda mu tega ne puste. Kakor da naš človek ne bi smel priti do višje naobrazbe niti na lastne stroške in z lastnimi žrtvami.

Stvar je tako nezaslišana, da je o njej potrebna javna beseda, kajti dotični birokrat, ki je to prepoved zakrivil, je narodni škodljivec. Ves naš narod je živo zainteresiran na tem, da dobimo čim več dobrih industrijskih strokovnjakov, saj se od vseh strani naglaša, da nam je industrializacija neobhodno potrebna. Industrializacija pa je čisto nemogoča, če nimamo svojih strokovnjakov za vse industrijske panoge.

To nerazumevanje za strokovno naobrazbo našega naraščaja je sploh za naše razmere silno značilno. Za vse mogoče in nemogoče stvari se dobi pri nas vedno denar, le za strokovno naobrazbo naraščaja ni denarja. Če se bo kje kakšna enajstorica borila za naše barve, takoj bo tu denar, da se omogoči tej enajstorici potovanje v tujino. A dejansko nimamo mi od vseh teh športnih prireditev nič. Da je istočasno celo v Sloveniji, kjer so razmere vsaj do neke mere urejene, na stotine obrtniškega in trgovskega naraščaja sploh brez vsakega strokovnega pouka, se pa že nihče ne zmeni. Frazarimo o potrebi napredka našega obrta, obrtnemu naraščaju pa ne damo prilike, da bi se res dobro izobrazil v svoji stroki, kaj šele da bi mogel pogledati malo v svet. Govorimo o industrializaciji, skrb za vzgojo kvalificiranih moči pa prepuščamo sreči. Skratka: strokovno naobrazbo naraščaja zanemarjamo na vseh koncih in krajih.

Kakor pa kaže uvodoma opisani dogodek, gre naša nemarnost celo tako daleč, da onemogočamo večjo naobrazbo celo tistim, ki si jo skušajo pridobiti na lastne stroške. Namesto da bi jih podpirali in da bi s subvencijami pomagali naraščaju, da se čim bolj vzgoji in da pride do belega kruha, ki je danes pri nas menda rezerviran le za tuje.

Več smisla za strokovno šolstvo, to mora postati pri nas ge-

slo, katero morajo upoštevati vsi uradi in vsa naša samoupravna telesa! Ni pri nas pomanjkanja na šolanih ljudeh, velikansko pa je

pomanjkanje strokovno kvalificiranih ljudi. Iz tega dejstva nujno sledi, da je treba predvsem nujno svesti skrb strokovni naobrazbi

naraščaja, da dobimo za gospodarski napredek dežele dovolj strokovnjakov za vse panoge obrta, industrije in trgovine.

tovala. Nato pa je hotelo ministristvo zopet proglasiti koncesijo za ugaslo, češ da rafinerija leto dni ni delovala. (Dokaz, da so te navedbe resnične, so spisi pri dravograjski rafineriji in proizvodbe pri sreskem načelstvu v Dravogradu.)

Ker je ta rafinerija dobivala blago iz Italije, pa jo je kartel naznanil Narodni odbrani, češ da podpira italijansko vladu in da je rafinerija v Dravogradu italijansko špijansko gnezdo.

Na ta način je kartel dosegel, da se mu je njegova edina konkurenca uklonila in sklenila z njim pogodbo, po kateri ne sme več samostojno obratovati, ampak samo za kartel, ki pošilja svoje blago rafineriji v predelavo.

Boj proti privilegijem tujega bencinskega kartela

Za zaščito domačih trgovcev

Boj med tujim bencinskim kartelom in domačimi trgovci s tekočim gorivom se stopnjuje in oprta na svoja velika denarna sredstva, ki jih množi tudi z velikimi svojimi privilegiji spravlja kartel domače trgovce v vedno težji položaj. Prav resna je postala nevarnost, da si pribori kartel popoln monopol tudi v detajlni trgovini in da bo svobodno vladal nad vsem našim trgovom. Potem pa bo tudi lahko brezobzirno diktiral cene in po uničenju domačih trgovcev s kurivom bo morala naša javnost plačevati svoj davek tujemu bencinskemu kartelu.

Trgovci s tekočim gorivom se sicer odločno bore za svoje pravice in za pravice javnosti, toda proti ogromni denarni premoči kartela potrebujejo pomoči javnosti. Zato so se obrnili tudi na vse narodne poslance s posebnim pismom, ki ga nekoliko skrajšano objavljamo. Pripominjamo, da navajajo trgovci v tem pismu za vse svoje trditve tudi priče, imena priče pa smo zaenkrat izpustili. Upamo, da bodo narodni poslanci v polni meri storili svojo dolžnost ter obvarovali našo javnost pred diktatom tujega bencinskega kartela.

trgovino postavilo na stališče, da je s požarom ugasnila tudi koncesija. Šele po težkih intervencijah je ministristvo za trgovino dovolilo obnovo rafinerije. Ker pa je kartel onemogočil dravograjski rafineriji nabavo surovin, ta zopet ni eno leto nič obra-

Kartel onemogoča delo domačih tvrdk

4. Za izdajo koncesij, za industrijske rafinerije je bilo po pravilniku o proučevanju in predelavanju mineralnih olj z dne 15. avgusta 1936. kompetentno ministristvo za finance na predlog Uprave državnih monopolov. Ker pa so bile dosedaj vse prošnje in intervencije za doseg te koncesije zaman, je domača tvrdka Motoroil d. z. o. z. v Mariboru zaprosila, da sme v majhnem obrtnem obsegu destilirati bencin in mineralna olja. Za to delo je prejela vsa potrebna dovoljenja obrtnih in finančnih oblasti.

Ko pa so se pojavili interesi za take majhne obrtne čistilnice za bencin in mineralna olja tudi v drugih mestih Slovenije in celo v Beogradu, s čimer bi prišla predelava nafte v domače roke, je kartel že proti prvi taki tvrdki započel neizprosni boj.

I. Vložila se je ovadba, da tvrdka skrivaj dela in goljufa državo na trošarini. Sledile so preiskave policije in finančnih oblasti, ki pa niso mogle ničesar protipravnega pri tvrdki ugotoviti.

II. Gospodu banu v Ljubljani so poslali človeka, ki se je lažno izdajala za zastopnika neke druge tvrdke in je predložil gospodu banu odločbi savske banske uprave in ministristva za trgovino in industrijo, ki da sta prepovedali tvrdki »Olex« v sv. Klari pri Zagrebu njen obrat za izdelovanje mineralnega olja. Ni pa seveda ta mož povedal, da sta bili predlo-

ženi odločbi že zdavnaj od Državnega sveta razveljavljeni in od oblasti, ki so jih izdale, preklicani.

III. Ker pa odločba banske uprave še ni pravomočna in ker tega tudi ni pričakovati, je kartel podvzel proti tej majhni domači tvrdki še druge korake.

Uprava državnih monopolov oktobra lanskega leta ni hotela izdajati tvrdki več uvoznih dovoljenj, ki jih je tvrdka skozi eno leto v smislu finančnega zakona za leto 1938/39. od ministristva v redu prejela.

Na intervencijo gospoda ministra dr. Kreka ter gospodov poslancev Gajška in dr. Koceta, ki imajo za našo stvar veliko razumevanja, je uprava državnih monopolov uvozna dovoljenja zopet izdajala, obenem pa je odredila, da finančni oddelek v Mariboru zapečati obrat tvrdke. Odločbe o tem pa skozi dva meseca ni izdala. Na ta način tvrdka uvoznih dovoljenj ni mogla izkoristiti, kartel je zvišal cene za 20 do 50% vrednosti blaga. Nekatere industrije so morale zato ustaviti svoj obrat, trgovci pa so morali blago prodajati v zgubo.

IV. Zaporu tvrdke Motoroil je finančna direkcija kot protizakonito zopet dignila in tvrdka je nato en mesec obratovala, danes pa že ponovno stoji, ker ji uprava državnih monopolov zopet ne izdajati uvoznih dovoljenj.

Nov primer metod kartela

V. Na intervencijo kartela so rumunske železnice iz rumunsko-jugoslovanske zvezne tarife črtale Ploesti-Nord, od koder je tvrdka Motoroil dobivala lansko leto svoje blago. Po šestih mesecih pa

je kartel opozoril Generalno direkcijo državnih železnic v Beogradu na to, naj zahteva od tvrdke Motoroil 79.000 din naknadnega doplačila na tovarnini.

Privilegiji le za kartel

5. Dne 8. julija 1938. je izšla odločba ministrskega sveta, po kateri se je znižala carina na uvoz nafte za 50%, kar velja samo za industrijske rafinerije, oziroma njihovo zajednico, to se pravi samo za kartel. Ni na svetu carinskega zakona, ki ni za vse državljane enak in ki bi določal, da morajo eni državljani plačati za isto blago, ki

se uporablja za iste svrhe, 100% več kakor drugi.

S to uredbo je dana kartelu možnost, da popolnoma onemogoči ne samo domačega producenta, ki mora plačati 100% več na carini pri uvozu nafte, ampak tudi domačega trgovca, ki je postal sedaj suženj kartela.

Kartel dviga cene

Z isto odločbo so namreč maksimirane po vsej državi litrske prodajne cene. Kartel, ki blago v litrih sploh ne prodaja, ampak

samo v kg, se je zavezal za litrske detajlne prodajne cene. Sedaj so vsi naši trgovci primorani, da se teh s kartelom dogovorjenih

Apel na narodne poslance

Apel trgovcev na poslance se glasi:

Trgovci, ki prodajamo v Sloveniji bencin, petrolej in mineralna olja, smo se pred meseci združili v posebno sekcijo združenja trgovcev v Ljubljani, t. j. v sekcijo za tekoče gorivo.

Naša organizacija je močna, saj se peča tudi v najmanjši vasi Slovenije vsaj po en trgovcu s prodajo bencina. Skoraj vsi pa so takoj vstopili v sekcijo. Čeprav se je že dalj časa pripravljala ustanovitev naše sekcije, pa je prišlo do njene ustanovitve prav za prav šele sedaj, ko je ogorčenje naših sicer skromnih in miroljubnih slovenskih trgovcev nad bencinskim kartelom doseglo svoj vrhunec.

Že na prvih sestankih v Mariboru in Ljubljani je veliko število trgovcev grajalo postopanje teh parazitov v naši stroki z ostrimi besedami. Sestavili smo resolucijo, ki jo pošiljamo sedaj vsakemu gospodu poslancu s prošnjo, da nastopi v obrambo pravic domačih trgovcev proti tujemu kartelu.

Obenem si dovoljujemo predložiti Vam gospodje poslanci in vsej javnosti kratko poročilo o današnjih nevzdržnih razmerah na bencinskem tržišču.

Jugoslovanski bencinski kartel

200 odstotne zaščitne carine za kartel

In pri nas? Tudi pri nas se poslužuje bencinski kartel Standard in Shell vse prej ko lepih sredstev. Dosegel je na škodo naše države in našega gospodarstva škodljive predprave pred vseni domačini in sicer tako velike, kot jih kartel ne bi dosegel niti v eni civilizirani državi:

1. Standard in Shell sta si zgradili v naši državi svoji dve rafineriji in dosegli ogromno zaščitno carino v višini 200% vrednosti blaga.

2. Dosegli sta, kar se še ni po-

srečilo doseči nobenemu Jugoslovani, razen nekemu Židu, koncesijo za industrijsko rafinerijo, čeprav je bilo in je tudi še sedaj za to veliko število interesentov. Država je s tem poklonila inozemcem milijarde iz žepov našega ljudstva. Od najbolj ubogega kmeta, ki uporablja za svojo razsvetljavo petrolej, do avtomobilista in industrialca morajo vsi plačevati za kartel. Preprečila pa je in še preprečuje, da bi se mogel kateri koli domačin poslužiti istih pravic, kot jih uživajo ti.

Metode kartela

3. Da bi se kartel rešil edine konkurence, je vzel tudi rafineriji v Dravogradu eksistenčno možnost z njegovimi znanimi, že prej opisanimi metodami. Onemogočil

je rafineriji nabavo surovin, povzročil različne sabotaže in šikane. Ko je leta 1928. rafinerija v Dravogradu na čuden, nepojasnjen način zgorela, se je ministristvo za

cen drže, kartel pa, ki je pri znižani carini profitiral 30 milijonov dinarjev na leto, je svoje kilogradske cene za naše trgovce po znižanju carine že dvakrat dvignil, ker so ga oblasti s svojim postopanjem rešile vsake konkurence.

Če hoče sedaj naš trgovec prodajati bencin, ga mora prodati z izgubo. Kartel pa zasluži pri bencinu 2 din pri kg ali letno čez 100 milijonov čistega dobička.

Tuje rafinerije ne smejo na naš trg

6. Da bi kartel čimprej postal absoluten vladar situacije na jugoslovanskem trgu in mogel tem bolj navijati cene, pošilja od v naši državi zbranega denarja ogromne vsote v inozemstvo, da s tem denarjem odvrne druge tuje dobaviteljice nafte od trga v Jugoslaviji. Rafinerija na Reki, ki je do leta 1928, dobavljala Dravogradski rafineriji nafto, je dobila enkratno odpravnino v višini 6 milijonov lir in dobiva stalno letno rento zato, da nam jugoslovanskim trgovcem noče prodajati blaga in da ne dela kartelu konkurence.

Pred dvema letoma se je ustanovila v Trstu »Aquila«, največja rafinerija v Evropi, ki je navezana na to, da eksportira 60% svoje produkcije. S prvim januarjem je tudi »Aquila« od jugoslovanskega bencinskega kartela po pogodbi vezana, da ne sme več ničesar v Jugoslavijo dobaviti.

Velikanski profiti kartela

7. Dne 1. julija 1938. je izšla uredba o tekočem gorivu, ki daje kartelu de facto monopolni položaj v proizvodnji in prodaji tekočega goriva. Uredba namreč predpisuje v § 24, da je uvoz tekočega goriva vezan na predhodno dovoljenje, ki jo izdaja uprava državnih monopolov. Ker pa uprava državnih monopolov domačim tvrdkam enostavno uvoznih dovoljenj noče izdajati, je vsaka konkurenca proti kartelu nemogoča. Isti paragraf tudi predpisuje, da je vsak uvoznik tekočega goriva dolžan imeti od množine, ki mu je dovoljena za uvoz v koledarskem letu, stalno eno četrtino kot rezervno v posebnih shrambi. Po § 23. pa se smatra kot uvoznik vsak najmanjši trgovec, kdor uvažja tekoče gorivo neposredno iz inozemstva ali z drugimi besedami vsak, ki noče pri kartelu po pretiranih cenah kupovati in blago v izgubo prodajati. Pri tem je treba še upoštevati, da mora naš trgovec plačati 1,33 din carine več na uvozu gotovega blaga, kot kartel pri uvozu nafte. Ker pa stane predelava nafte 15 par, je profitiral kartel pri lanskoletnem uvozu 132.000.000 kg nafte 156 milijonov dinarjev na carinski račun. Da si kartel za ta denar lahko zgradi predpisane rezervoarje, je razumljivo. Da si naši trgovci pri tej ogromni razliki na carini ne morejo zidati predpisanih rezervoarjev in konkurirati kartelu, pa je tudi jasno. Enaka krivica se dogaja tvrdki Motoroil, ki se je morala istotako po uredbi za tekoče gorivo zavezati, da bo imela stalno vskladiščenega eno četrtino letnega uvoza, kakor kartel, pri tem pa mora plačevati 100% več na carini, prodaja pa blago mnogo ceneje od kartela.

Zato je naša sekcija v svoji resoluciji upravičeno zahtevala, da se uredba za tekoče gorivo ukine. Država naj zahteva zgraditev rezervoarjev in držanje zaloge samo od kartela, oziroma samo od onih, ki uživajo iste ugodnosti kot kartel, takih pa na žalost med Jugoslovani ni.

Ni čuda, da je moral kartel po vsej Italiji iskati Ticianove slike, ki predstavljajo milijonsko vrednost za neko vilovo v Beogradu. Nekdanji direktor pri kartelu

Posledica tega je, da so mnogi naši trgovci že prenehali s prodajo bencina in svoje drage investicije, črpalke in sode, prepustili za sramoten denar bencinskemu kartelu.

Kartel pa doseže s tem prvič ogromen dobiček, drugič pa bo imel kmalu absoluten monopol, ne samo v produkciji, ampak tudi v prodaji in celo v detajlni prodaji tekočega goriva.

Čez 20 rumunskih tvrdk je istotako vezanih od jugoslovanskega kartela, da ne dobavljajo našim trgovcem blaga.

Tvrdka Motoroil je imela v enem samem letu 10 različnih tvrdk v Rumuniji in Italiji za dobaviteljice, ker je kartel eno za drugo podkupil, da niso hotele več dobaviti blaga.

Ves ta ogromni denar pa izhaja iz kartela od naših ljudi, zato da si jih more tem bolj zaslužiti in da napravi vso državo odvisno od njega. Ko mu bo to uspelo, pa bo prišel z novimi represalijami, kot se je to že dvakrat zgodilo, ko je kartel radi zvišanja carine na nafto štrajkal in je bencin veljal v Beogradu 20 din liter, na Bledu pa 50 din liter.

V primeru vojne pa bi bila naša država izročena njemu na milost in nemilost.

pa je pred pričami izjavil, da dobivajo nekateri gospodje v Beogradu stalne rente od kartela in to od 100.000 do 500.000 dinarjev letno. Kartelska predrznost gre celo tako daleč, da je zastopnik Standarda v javnem lokalno izjavil, da plačuje njegova tvrdka milijone za to, da bi tvrdko Motoroil uničila.

Zato Vas, spoštovani gospodje poslanci, prosimo, da napravite tej sramoti konec in da dosežete:

1. da se ljudje, ki onemogočajo vsako konkurenco kartelu, odstranijo iz svojih položajev;
2. da se takoj ukine uredba ministrskega sveta od 8. VII. 1938., Službene novine br. 151—XLIX.
3. da se takoj ukine uredba za tekoče gorivo od 1. julija 1938.;
4. da ne bosta več uprava državnih monopolov in ministrstvo za finance odrekala domačim tvrdkam uvoznih dovoljenj;
5. da pride tuji bencinski kartel pod najstrožjo kontrolo, in da se uvede proti njemu preiskava, da se ugotovi:

a) kam gredo ogromni kartelski dobički. Bilance so bile večinoma pasivne ali pa izkažejo malenkostne dobičke.

b) Ali plačujejo kartelske družbe davek za vse one zneske, s katerimi so odpravljene rafinerije na Reki, v Trstu in nad 20 tvrdk v Rumuniji.

c) Kako pride ves ta denar v inozemstvo?

K preiskavi naj se pritegnejo kot izvedenci tudi domači trgovci in strokovnjaki za predelavo mineralnih olj.

6. Kartel, ki zasluži 2 din pri kg bencina, mora znižati cene toliko, da zasluži grosist vsaj 5, detajlist pa 10% pri prodaji blaga s plačanim dovozom.

Že v 24 urah

barva, plesira in kemično snaži obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovrtnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Šelenburgova ul. 3

Telefon št. 22-72.

Jubilejna številka „Jugoslovanskega gvoždarja“

Za svojo desetletnico je pripravil »Jugoslovanski gvoždar« svojim naročnikom in prijateljem iznenadenje, kakor ga menda še niso doživeli naročniki jugoslovanskih listov. Njegov izdajatelj in glavni urednik g. Emen Nazor

je izdal jubilejno številko, in sicer v takšnem obsegu in takšni opremi, da je redkost celo za velike narode. Nič manj ko 216 strani obsega številka velikega časopisnega formata ter 24 strani inseratov. Poleg tega krasi številko na stotine klisejev, ki so lepo izdelani in dobro odtisnjeni. Tudi boljši papir je bil porabljen za to številko. Tako napravljajo jubilejna številka »Jug. gvoždarja« že na zunaj silno močan vtis, ki se pa še poveča, ko se bralec seznani z njeno vsebino.

Ta se deli na osem velikih delov, in sicer: na občni del, enciklopedijo kovinske industrije, kateri je priključen popolni seznam sedanjih rudarskih podjetij Jugoslavije, na železninarsko industrijo s seznamom vseh železninarnic Jugoslavije, turizem, stavbeno stroko s seznamom vseh stavbenikov Jugoslavije ter seznamom vseh predmetov, ki jih proizvaja jugoslovanska gradbena stroka v Jugoslaviji in na elektrotehniško s seznamom proizvodnje elektrotehnične industrije v Jugoslaviji. Kot poseben dodatek je dodan leksikon železninarske stroke, ki ga je izdelal Lujo Stary.

Ze samo ta pregled kaže, da je podal izdajatelj Nazor v jubilejni številki svojega lista celoten pregled ne le vse železninarske in kovinske industrije ter trgovine v Jugoslaviji, temveč tudi vseh sorodnih industrij, ki so v zvezi s tema osnovnima strokama. Iz jubilejne številke se seznanimo z vsemi vodilnimi možmi našega

železninarstva, naše kovinske industrije, spoznamo zgodovino največjih podjetij in njih razvoj. Ni vprašanja, ki se tiče jugoslovanskega železninarja, ki se ne bi obravnavala v jubilejni številki, da je ta v resnici pravi leksikon za jugoslovanskega železninarja. Zlasti velike praktične vrednosti so številni sezname vseh tvrdk Jugoslavije iz železninarske, elektrotehnične, gradbene in rudarske stroke. Tudi celoten seznam vseh kartelskih družb, ki so v kakršni koli zvezi z železninarstvom, je podan v jubilejni številki »Jug. gvoždarja«.

Jubilejna številka pa vsebuje tudi celo vrsto drugih informativnih člankov iz poslovnega življenja ter objavlja tudi večje številke drugih člankov. Vse te članke pa pojasnjuje cela vrsta jasnih slik, da je tudi po svojem ilustrativnem delu jubilejna številka nekaj izrednega.

Velikansko delo je bilo izvršeno z jubilejno številko »Jug. gvoždarja«. Naravnost imponira to delo, zlasti še, če upoštevamo, da je izvršil vse to veliko delo v glavnem le en človek, izdajatelj in glavni urednik Emen Nazor. Odkrito mu k njegovemu delu in uspehu prav iskreno čestitamo.

Posebno priznanje zasluži tudi g. Lujo Stary, ki je sestavil leksikon za železninarsko stroko. Menda v nobeni drugi stroki, zlasti med ljudmi na jugu se ne uporablja toliko grdih tujk, ko ravno v železninarski stroki. Pogledati je treba samo na inseratne strani srbskih listov in človek se mora vprašati, če res bere srbski list, tako so nekateri inserati polni tujk. Zeleti bi zato bilo, da bi se Staryjev leksikon izdal v posebni manjši in priročni knjižici, da bi se te tuje spake že izločile iz našega življenja.

Nikakor nam ni mogoče, da bi na svojem skopo odmerjenem prostoru zadostno ocenili jubilejno številko »Jugoslov. gvoždarja«, ker bi zavzel takšen članek mnogo prevelik obseg. Zato naj zadostuje naša ugotovitev, da je dobila železninarska stroka z jubilejno številko »J. g.« delo, ki je v ponos vsej stroki, ki pa je obenem tako izčrpno delo o tej stroki, da je pravi leksikon za naše železninarje.

Se enkrat: Naše čestitke »Jug. gvoždarju« k njegovemu jubileju in k uspehu jubilejne številke in zlasti še njegovemu gl. uredniku Ememu Nazorju.

Zunanja trgovina v l. 1938. nazadovala po zlati vrednosti za 13 odstotkov

Po podatkih statističnega urada Zveze narodov v Ženevi je bila zlata vrednost zunanje trgovine v l. 1938. za 13% nižja kakor v l. 1937. Ker so blagovne cene, izražene v zlati veljavi, padle lani za 4%, se more sklepati, da je padel izvoz po količini za 9%, v primerjavi z onim v l. 1929. pa za 11-5%. Zlata vrednost svetovnega uvoza je padla za 13-2% v primerjavi z l. 1937. Povečala se je v Čilu in v Nemčiji (zaradi povečanja ozemlja), dočim pa se je zlata vrednost uvoza zmanjšala v U. S. A. za 35%, na Kitajskem za 33%, v Japonski za 29%, Češko-Slovaški za 26%, Franciji in Alžirju za 22-1 in v Italiji za 20%. Zlata vrednost svetovnega izvoza je padla za 13-5% in je nazadoval izvoz v skoraj vseh državah. V večji meri je nazadoval v Švedski, Nizozemski, Vel. Britaniji, Madžarski in Finski: v vseh za 10%, v Belgiji za 15%, v Jugoslaviji, Češko-Slovaški in Sovjetski Rusiji za 20 in v Rumuniji za 30%.

Politične vesti

Angleška kraljevska dvojica obišče Združene države Sev. Amerike 8. junija.

Misijska odposlanca britanske vlade Ashton-Gwatkinsa, ki se je setal tudi z Göringom, se očitno ni popolnoma posrečila. Njegov poskus za ureditev (ne razorožitev) oboroževanja se ni posrečil. Dosegel je le to, da so Nemci pripravljali pogajanja o vplivu Nemčije in Vel. Britanije na trge v južnovzhodni Evropi.

V angleški spodnji zbornici je opozicija Chamberlaina vehementno napadala, ker je angleška vlada priznala vlado gen. Franca. Nekateri poslanci so očitali Chamberlainu celo izdajstvo. Opozicija je predlagala zaradi priznanja Francove vlade nezaupnico, ki pa je bila odklonjena.

Pri nadomestnih volitvah v volivnem okraju Ripon (Yorkshire) je dobil konservativni kandidat York 23.250 glasov, kandidat laburistov pa le 10.250 glasov. Pri prejšnjih volitvah so dobili konservativci le 21.680 glasov.

Predsednik Azana je odstopil in njegovo odstopno pismo je bilo objavljeno. V pismu pravi, da je vojna za republikansko Španijo definitivno izgubljena. Prizadeval si je, da doseže časten mir in da se pri-

hranijo Španiji nove žrtve. Dosegel pa ni nič pozitivnega. Danes se poleg tega ne more več opreti ne na politični aparat države, ne na parlament in stranke. Manjkajo mu neobhodno potrebni posvetovalni organi in zato odstopa. — Po ustavi preide predsedstvo republike sedaj na predsednika republikanskega parlamenta Martineza Bario, za katerega pa tudi trde, da bo odstopil.

V španskih nacionalističnih krogih trde, da je slovesen vhod Francovih čet v Madrid že pripravljen. Pred Madridom so pripravljena polna skladišča hrane in obleke za madridsko prebivalstvo.

Gen. Miaja in osem drugih republikanskih generalov je dobilo dovoljenje, da odpušajo v tujino. Še vedno pa ni popolnoma razjasnjeno, če se bodo republikanci branili ali pa se gen. Francu vdali.

Tudi argentinska vlada je priznala vlado gen. Franca.

Grof Ciano se je razgovarjal s poljskim zun. ministrom Beckom o kolonialnih zahtevah Poljske, o ozemlju, na katerem bi se naselili poljski židje ter o političnih vprašanjih Podonavja. Govori se, da sta oba zunanja ministra razpravljala tudi o poljsko-francoskih odnosih.

Protestne demonstracije na Poljskem se nadaljujejo. V Poznaniu so demonstranti razbili več nemških trgovin, v Varšavi pa so vdrl v poslopje nemškega narodnega sveta, ko je imel ta ravno sejo. Demonstranti so nekatere Nemce pretepili, razbili nekaj pohištva in odnesli s seboj več aktov.

Nemški poslanik v Varšavi je zaradi protestnih demonstracij poljskih dijakov ter zaradi napada na nemško veleposlaništvo uradno protestiral. Zunanji minister Beck je izrekel nemškemu poslaniku obžalovanje poljske vlade.

Ker so se dogodile zadnje protestne demonstracije v Varšavi baš ob prihodu grofa Ciana, sklepajo nekateri švicarski listi, da se to ni zgodilo brez namena. Opozicionalne poljske stranke da so hotele s tem opozoriti italijanskega zunanjega ministra, da določa politiko Poljske bolj tradicionalno nasprotje do Nemčije kakor pa nevtiraliteta pogodba z Nemčijo. V primeru resnih konfliktov torej mora Italija računati s tem, da v sistemu nemških zaveznikov ni popolna zanesljivost. To opozorilo je tudi v korist miru, ker svari Italijo, da se ne spusti v pretveganje posle v zaupanju na Nemčijo.

Na varšavski univerzi je bilo veliko protestno zborovanje poljskih dijakov zaradi dogodkov v Gdanjsku. Na zborovanju je govoril tudi polkovnik Tomaszewski, ki je dejal, da je Gdanjsk čir v poljskem telesu, ki ga je treba izrezati. Djaki so nato kričali: Da, res je to, toda Beck je slab kirurg!

Belgijska vlada Pierlot je odstopila, ker je prišla v spor s socialisti zaradi svojega finančnega programa.

Mandat za sestavo nove belgijske vlade je dobil dosedanji zun. minister Soudan, ki je član socialistične stranke.

Madžarska vlada je dobila v roke mnogo obtežljivega materiala proti hungarizmom. Orožje in denar so dobivali iz tujine. Imeli so celoten seznam ljudi, ki bi se morali odstraniti. Vsi aretirani člani hungaristične stranke so bili prepeljavani v koncentracijsko taborišče.

Na palestinski konferenci je dossegla angleška vlada vsaj to, da so arabski in židovski zastopniki stopili v direkten stik. Do sporazuma med njimi pa ni prišlo. Angleška vlada bo zato predložila Arabcem in Židom svoj načrt, po katerem se razdeli Palestina v tri cone: v čisto židovsko, v čisto arabsko in v mešano. Če Arabci in Židje tudi tega načrta ne bi sprejeli, bo Anglija svoj načrt izvedla na lastno roko.

V Palestini so se zopet začeli atentati. Tako je bil izvršen atentat na vlak v arabskem okraju Haife. Ubilih je bilo 32 oseb, 52 pa nevarno ranjenih.

Japonska vlada je nepričakovano sporočila kitajski vladi svoje nove pogoje za mir. Z njimi je Japonska znatno odnehala. Tako ne izključuje več Čangkajška iz nove kitajske vlade, temveč zahteva le, da ni predsednik vlade. Japonska bi se umaknila iz srednje in južne Kitajske in zadržala samo severno. Kitajska pa bi se morala poleg tega pridružiti še protikomunističnemu paktu. Malo verjetno je, da bi Kitajska te pogoje sprejela.

Kljub vsem grožnjam Japoncev so se zgodili v Šangaju novi atentati na japonske Kitajce. Zadnji teden so bili izvršeni v japonski koncesiji kar trije atentati.

Vrhovno vodstvo kitajske vojske objavlja, da so Japonci dosedaj izgubili že okoli 1000 letal, kar se ujema tudi z japonskimi podatki.

Egiptska vlada je naročila na Češkoslovaškem 1000 topov, ki jih je takoj plačala v gotovini. Topovi morajo biti dobavljeni v enem letu.

Denarstvo

Banke v drinski banovini

Po podatkih zagrebške zveze bančnih zavodov je bilo v drinski banovini 69 denarnih zavodov, od katerih je poslalo podatke 60. K tem je priložiti še eno samoupravno hranilnico.

Skupno izkazuje teh 60 denarnih zavodov v milijonih din:

gotovine	34.7
efektov	39.4
menic	164.3
dolžnikov in konzor-	
cialnih poslov	288.0
nepremičnin za	36.6
raznih aktiv	15.5
izgube	6.7
vplačane glavnice	106.9
skupnih rezerv	67.0
vlog	321.4
upnikov	85.6
raznih pasiv	5.8
dobička	2.9

Hranilnica pa ima gotovine 7.2, efektov 6.9, menic 6.3, dolžnikov 70.2, nepremičnin 17, raznih aktiv 77.8, vplačane glavnice 40.0, vseh rezerv 60.7, vlog 34.2, upnikov 49.8, dobička 8.85.

Stanje Narodne banke

Izkaz Narodne banke z dne 22. februarja izkazuje naslednje izpremembe (vse številke v milijonih din):

Kovinska podloga se je povečala za 0,98 na 1.913,14.

Devize izven podloge so se zmanjšale za 24,1 na 443,10.

Vsota kovanega denarja se je zvišala za 6,02 na 350,1.

Posojila so skupno nazadovala za 4,85 na 1.661,75.

Nepremičnine so se zvišale za 0,57 na 187,7.

Razna aktiva so narasla za 5,0 na 2.026,2.

Obtok bankovcev se je znižal za 50,8 na 6.385,7.

Obveze na pokaz so se skupno zvišale za 1,63 na 2.240,7.

Razna pasiva so narasla za 88,6 na 235,5.

Celotno kritje je naraslo na 28.49%, samo zlato kritje pa na 28.33 odstotka.

Obrestna mera je ostala še nadalje neizpremenjena.

Ureditve dolgov carske Rusije

Angleški listi poročajo, da je britanski minister Hudson ob svojem bivanju v Moskvi načel tudi vprašanje ureditve carskih dolgov. To vprašanje da bi se moglo pozitivno urediti, ker bi nudila Velika Britanija Sovjetski Rusiji z novo trgovinsko pogodbo velike ugodnosti. Tečaj carskih papirjev se je zaradi te vesti zboljšal. Malo verjetno pa je, da bi do te ureditve res prišlo. Dosedaj so se še vedno vse te vesti izkazale kot neutemeljene.

Stodinarski bankovci iz l. 1920. ki imajo napis »Narodna banka kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev« ter datum 30. novembra 1920., niso zastareli niti vzeti iz prometa, temveč so še polno zakonito plačilno sredstvo, kakor stodinarski bankovci z napisom Narodna banka kralj. Jugoslavije in datumom 2. decembra 1929. To Narodna banka uradno razglašala.

Beograjska zadruga, največja zasebna banka v Beogradu, je dosegla lani 753 (predlani 662) milijona dinarjev čistega dobička, od katerega bo porabila za izplačilo dividend 4.445.000 din. Hranilne vloge banke so znašale l. 1936. 44.9, leto nato 64.1. l. 1938. pa že 89.8 milijona din. V dveh letih so se torej podvojile. Znatno so se povečali tudi zavarovalni posli banke. Vsota zavarovanj je narasla od 107.8 milijona din v l. 1937. na 132.3 milijona din v l. 1938.

Takna prostost kreditnih zadrug za zadolžnice je s pojasnilom finančnega ministrstva odpravljena. Odslej bodo morale zadruge kolkovati zadolžnice s kolkom v višini pol odstotka dolžnega zneska.

Stanje naše industrije

Iz ekspozicije trgovinskega ministra Tomića

V svojem ekspoziciji o proračunu ministrstva za trgovino in industrijo je podal minister Tomić tudi obširno poročilo o stanju naše industrije. Iz njegovega, v mnogih ozirih zelo zanimivega poročila posnemamo:

Naša industrijska proizvodnja se je lani v primeri z l. 1937. povečala. Indeks industrijske proizvodnje, ki se vodi v trgovinskem ministru, kaže povečanje proti l. 1937. za 8 %, proti l. 1936. pa za 25%. Ta napredek pa ni bil dosežen v vseh strokah. Proizvodnja se je povečala zlasti v industriji, ki delajo za investicije, kakor v industriji opek, keramike in stekla, v kovinski, kemični in električni industriji. Tudi v industriji živil je bil napredek, ki pa je primeroma skromen. Nazadovala pa je proizvodnja v tekstilni, usnjarski, lesni in papirni industriji. Nazadovanje v tekstilni in papirni stroki je v prenasličnosti domačega trga, v lesni industriji pa v nazadovanju izvoza.

V 9 mesecih je bilo izdanih 244 dovoljenj za postavitev novih industrijskih obratov ter 335 dovoljenj za razširjenje, preuredbo in končno uporabo starih podjetij. Skupen prirastek industrije znaša 20%. Prirastek je največji pri opekarnah, žagah in lesnih predelovalnih industrijah ter kovinskih podjetjih. Manjši je prirastek v strojni industriji, v izdelovanju testenin, predilnicah in tkalnicah. Zmanjšanje prirastka pa je bilo zabeleženo v kemični in tekstilni industriji ter v livarnah.

77 odstotkov je vse industrije v severnih krajih

Od vsega števila industrijskih podjetij je 77 odstotkov v treh severnih banovinah z Beogradom, v savski, dravski in severnem delu donavske banovine. Ta razvrstitev naše industrije ima svoje zgodovinske razloge ter je za kraje, v katerih se te industrije nahajajo, posebne važnosti. S stališča vsega našega narodnega gospodarstva ter ekonomičnosti industrije pa da je ta razvrstitev neugodna. Razen živilske industrije je namreč večina industrijskih preveč oddaljena od domačih surovin in glavnega notranjega trga, kar v veliki meri podražuje končne proizvode ter povzroča zapravljane gospodarske energije dežele. Zato da se more sprejeti prizadevanje, da se naše industrije približajo domačim surovinam in največjemu številu potrošnikov, z zadovoljstvom. Dovoljenja za nova industrijska podjetja, ki jih je izdajalo trgovinsko ministru v preteklem letu dokazujejo zbiranje naše industrije na jugu. (O tem bomo še spregovorili! Op. ured.)

Vprašanje finansiranja industrije

Eno najtežjih vprašanj naše industrije je njeno finansiranje. Zaradi večinoma agrarne strukture brez razvite domače tehnike in industrijskih tradicij je težko nabaviti finančna sredstva za ustanavljanje in kreditiranje naše industrije. Razen v skrajnem severno zapadnem delu naše države je zbiranje prihrankov pri nas še malo razvito, varčevalci pa se težko odločijo, da bi naložili svoj denar v industrijo. Za uspešno plasiranje prihrankov v industrijo so potrebni podjetniki s solidnim tehničnim znanjem ter komercialno vzgojo. Takšnih ljudi pa je pri nas zelo malo, a še ti si zelo težko pridobijo zaupanje. Niti podjetja, ki že dolgo uspešno delujejo, ne morejo vzbuditi večjega zanimanja za svoje delnice. To se najbolj jasno vidi na fečajih industrijskih podjetij. Za časa krize

so tečaji industrijskih papirjev padli za 50% svoje vrednosti v l. 1930. Te delnice so še danes nizke. V agrarni industriji se morejo dobiti za 42%, v gozdni za 30%, v kovinski za 77%, v drugih industrijah pa za 75% vrednosti v nje vplačanega kapitala. Nasprotno pa imajo delnice bank vrednost 101, delnice paroplovnih družb pa 145% vplačanega kapitala. Večina vseh naših prihrankov gre za nakup zemlje, zidavo hiš, za nakup državnih papirjev ter za vloge v denarnih zavodih. Vse to pa ni ugodno za finansiranje industrije. Zato je država navezana na tuji kapital.

Od 13 milijard samo 2 milijardi domačega kapitala

Udeležba države v industriji je zlasti povečana v zadnjih letih. Samo v lanskem letu je bila država sodelovala v formiranju delniškega kapitala z nad 800 milijoni din, kar znaša 80% vsega delniškega kapitala družb, ki so bile ustanovljene l. 1938. (Udeležba v denarju pa je mnogo manjša. Op. ured.) Udeležba države v finansiranju industrije nikakor ne more nadomestiti zasebnega kapitala, ker ima država vse polno drugih nalog, ki angažirajo njena sredstva. Poleg tega pa dostikrat niti ni priporočljivo, da se država angažira v industriji. Zato je naša industrija navezana na tuji kapital. Od približno 13 in pol milijarde din kapitala, ki je investiran v našo industrijo, je investiranih okoli 7 milijard z večjo ali manjšo udeležbo tujega kapitala. Kapital družb s čisto tujim kapitalom brez vsake udeležbe domačega kapitala znaša okoli 1 milijarde. V podjetja s pretežno tujim kapitalom je investiranih skoraj 4 milijarde din, v podjetja s pretežno jugoslovanskim kapitalom pa približno dve milijardi din. Naša gospodarska politika si prizadeva, da se udeležba domačega kapitala v industriji čim bolj poveča. Vendar moramo računati s tem, da bo tuji kapital imel v naši industriji še

nadalje dominanten položaj, dokler ne ustvarimo močan domači zasebni kapital ter zadosten kader domačih podjetnikov.

Industrija je najvažnejši vir državnih dohodkov

Koliko vseh državnih dohodkov plača industrija, se niti ne ve. Verjetno je, da je delež industrije pri plačevanju državnih dohodkov večji, kakor pa se splošno misli. Ministru za trgovino in industrijo je zbralo podatke za 170 industrijskih podjetij ter ugotovilo na podlagi teh podatkov: Teh 170 podjetij, ki zaposlujejo približno eno petino vsega v industriji zaposlenega delavstva, je plačalo leta 1937. 1372 milj. din posrednih, neposrednih in samoupravnih davkov. Od te vsote odpade okoli 1200 milijonov din na posredne in okoli 170 milijonov din na neposredne davke. Res je, da večino posrednih davkov prevla industrija na potrošnike ter se zato cene za industrijske proizvode zvišajo. Teh 170 industrijskih podjetij je prodalo svojih proizvodov v neto vrednosti 4832 milijonov din. Plačilo neposrednih davkov v višini 1200 milijonov din pomeni, da so industrijski proizvodi obremenjeni z davki povprečno za 23 odstotkov njih neto vrednosti. Ta davčna obremenitev je eden vzrokov razlike cen med agrarnimi in industrijskimi proizvodi, ki se je zlasti pokazala v času gospodarske krize. Ta davčna obremenitev raste iz leta v leto. V prvem polletju 1937 je bilo za 8,7% večje kakor v prvem polletju 1936, v prvem polletju 1938 pa za 8% večje kakor v prvem polletju 1937. V tem polletju je bil skupni znesek neposrednih davkov povečan za 20 odstotkov.

Te konstatacije resornega ministra pač zaslužijo, da bi se davčni preobremenitvi industrije posvetila malo večja pozornost, kajti pri sedanjih preobremenitvi je čisto izključeno, da bi industrializacija države mogla zadovoljivo napredovati.

Davčna ocenitev izdatkov iz prejšnjih let

Važna razsodba državnega sveta

Pod št. 14.612/937 z dne 25. novembra 1938 je izdal državni svet naslednjo zelo pomembno razsodbo:

»S tožbo se izpodbija zakonitost izpodbijanega odloka, ker se z njim dodaja z odmero davčni osnovni vsoti po din 500.798'66 in din 300.000.

Potem ko je proučil navedbene in druge stranke je državni svet razsodil:

1. Kot razlog za vključitev v davčno onsovo zneska 500.798'66 se v izpodbijanem odloku navaja, da se je ta vsota uporabila iz tekočih dohodkov poslovnega leta 1932. za kritje izdatkov nekega prejšnjega poslovnega leta, kar da po zakonu ni mogoče.

Državni svet pa je razsodil, ne da bi se spuščal v materialno presojo vprašanja davčne podločnosti tega zneska, da ta odlok ne more ostati v veljavi iz naslednjih razlogov:

Po načelih, izraženih v čl. 80 do 83 zakona o neposrednih davkih, predstavlja vsako davčno leto poseben davčni predmet in se zato dohodki enega poslovnega leta smejo obremeniti samo z onimi izdatki, ki obremenjujejo ono poslovno leto, katerega dohodek je predmet obdačevanja. To zlasti izhaja iz točke 12. pod 4. čl. 83. pravilnika k zakonu o neposrednih davkih, to pa izhaja tudi iz

smisla predpisa toč. 3. čl. 82. v zvezi s točko 2. čl. 83. zakona o neposrednih davkih.

Toda v poslovanju se dogajajo tudi primeri, v katerih je nemogoče zaradi poslovnih razmer ob zaključku sklepnih računov izkazati bodisi celoten dohodek tekočega leta, bodisi skupni znesek vseh izdatkov, ki obremenjujejo ta dohodek.

Zato je v toč. 2. čl. 83. navedenega zakona glede dohodka predvideno, da se ne bo obdačeval samo že obdačeni dobiček lanskega leta, kar pomeni, da se bo dobiček preteklega leta, ki lani še ni bil obdačen, obdačil pri obdačevanju onega poslovnega leta, ko je bil ta dobiček dosežen.

Glede izdatkov se ne more z ozirom na predpis toč. 3. čl. 82. v zvezi s predzadnjim odst. čl. 83. in pom. toč. 12. pod 4. čl. 83. pravilnika k zakonu o neposrednih davkih, od davčne osnove odbiti izguba prejšnjega poslovnega leta, kar pomeni, da so mogli biti izdatki, ki so nastali v prejšnjem poslovnem letu, ko tudi izdatki, ki so obstajali že prej ali bili znani, že prej predvideni (toč. 7. čl. 83. zakona o neposrednih davkih).

Potemtakem v zakonu o neposrednih davkih ni izrečne prepovedi, da se iz davčne osnove izvzamejo oni izdatki, ki se nana-

šajo na prejšnje poslovno leto in ki so se izvršili v drugem kasnejšem poslovnem letu, ki služi kot predmet obdačevanja, če zanje družba ni vedela, da jih bo imela niti jih je mogla predvideti in v ta namen tudi natančno rezervirati (toč. 7. čl. 83. zakona o neposrednih davkih).

Na ta način je za ocenitev vprašanja davčne zavezanosti takšnih izdatkov za prejšnje leto odločilno, da ti izdatki niso bili znani in se tako tudi niso mogli izkazati v sklepnih računih, oz. če so se mogli takšni izdatki predvideti in v točen znesku rezervirati ali ne. Iz tega dosledno izhaja, da se ne bi mogel zmanjšati dohodek tekočega poslovnega leta samo z izdatki, ki so bili znani oz. ki so se mogli predvideti in v natančnem znesku rezervirati.

Iz teh razlogov, ker v tem primeru (ob vnosu spornega zneska 500.798'06 din) ni ocenjeno, če je imel tožitelj možnost, da izkaže izdatek, s katerim je bil pokrit, v sklepnih računih poslovnega leta, za katero je bil izvršen oz. da v tem poslovnem letu predvidi ta izdatek ter iz dohodkov natančno rezervira znesek za njegovo kritje, se pokaže sporno vprašanje kot rezultat nepopolnoma izvedenega postopka ter se je zaradi tega odlok v tem delu razveljavil po čl. 26. zakona o drž. svetu in upravnih sodišč.

2. Neumestna pa je tožba, v kolikor se z njo izpodbija zakonitost odloka, ker je z njimi z ocenitvijo dodana davčni osnovi vsota 300.000 din. To pa zato, ker tožba družba sploh ne zanika okoliščine, da ni bil ob pregledu poslovnih knjig tožečega podjetja z dokumenti opravičen izdatek tega zneska, prav tako pa tudi ne okoliščina, da se ni poslužilo pridržane pravice, da naknadno vloži dokumente za opravičbo. Ker torej tožba stranka te okoliščine ne taji, je mogla davčna oblast v skladu s čl. 107. zakona o neposrednih davkih dodati ta znesek k davčni osnovi.

Brez pomena pa so za umestnost tožbe njej priloženi dokumenti o obveznosti tožeče stranke za plačilo tega zneska z ozirom na čl. 107. zakona o neposrednih davkih, ker ni tožba stranka naknadno predložila naknadnih podatkov, ki jih ni imela pri pregledu knjig, ter je zato državni svet v tem primeru v smislu čl. 15., 23., 26. in 34. zakona o drž. svetu in upravnih sodiščih moral priznati zakonitost toženege upravnega akta z ozirom na dejanski upravni stan, ki je obstajal v trenutku njegove izdaje.

Iz teh razlogov je državni svet razsodil, da se tožba o tem predmetu zavrže kot neutemeljena po čl. 34. zakona o drž. svetu in upravnih sodiščih.

Zunanja trgovina

Jugoslovansko-ameriška trgovska d. d. s kapitalom 1 milijona din je bila ustanovljena v Beogradu. Pravila nove družbe je trg. minister že odobril.

Milanski velesejem bo od 12. do 27. aprila. Jugoslavija bo tudi letos uradno sodelovala na sejm.

Italijanska vlada je sklenila, da zgradi še eno tovarno za proizvajanje sintetičnega kavčuka. Tovarna se postavi v bližini Rima.

Česko-Slovaška je v januarju izvozila na Japonsko orožja za 43 milijonov Kč.

Svetovna proizvodnja aluminija se je povečala lani od 490.000 na 567.000 ton, potrošnja pa je narasla od 501.700 na 595.000. Na prvem mestu glede proizvodnje je Nemčija, ki je (skupno z Avstrijo) proizvela 180.000 ton, l. 1937. pa le 131.000 ton. A tudi njena potrošnja se je povečala, in sicer od 132.000 na 185.000 ton.

Izvoz jekla in železa iz USA je padel od 3,52 milijona ton v letu 1937. na 2,61 milijona ton v letu 1938. Največ železa in jekla je odšlo v Japonsko. Vendar pa se je v letu 1938. znižal ta izvoz od 880.800 na 475.000 ton.

Žetev žitaric je znašala v Nemčiji lani 26,3 milijona ton, t. j. za 4 milijone ton ali za 18% več kot leta 1937.

Dodatnih davkov na neposredne davke ne bo

Novi finančni zakon je tudi predvideval uvedbo posebnega dodatka na neposredne davke. S tem dodatkom bi se zvišali neposredni davki za približno 12% ter bi se njih dohodek zvišal za 247 milijonov din. Finančni minister Djuričić je sedaj podrobno proučil ta predlog ter sklenil, da se ta davek ne uvede, ker je naše gospodarstvo že zadostno obremenjeno z davki. Sklep finančnega ministra je bil v gospodarskih krogih sprejet z velikim priznanjem. Z zadovoljstvom se ugotavlja, da je to po desetih letih prvi primer, da finančni minister sam odpravlja predlog, s katerim bi se davčni dohodki povečali v tako znatni meri.

Tečaj klirinške marke se bo zvišal

Pri zadnjih pogajanjih med zastopniki naše Narodne banke in nemške delegacije je bil dosežen sporazum, da se zniža tečaj klirinške marke na 13,80 din. Kakor pa poroča sedaj »Jugoslovanski Kurir«, niso Nemci s tem tečajem zadovoljni in bi hoteli, da se tečaj marke zviša. Baje bi želeli, da se tečaj zviša celo na 15 din. Da bi se mogel tečaj zvišati, nameravajo Nemci povečati svoj izvoz v Jugoslavijo, da bi naraslo v Jugoslaviji povpraševanje po markah in se s tem zboljšal tudi njihov tečaj. Znano je, da je Nemčija v lanskem drugem polletju nekoliko omejila svoj izvoz v balkanske države. Sedaj bi te omejitve padle in bi se vsi nemški predmeti, ki bi se izvozili v Jugoslavijo, plačevali skozi kliring. »Jugoslovanski Kurir« poroča nadalje, da se pričakuje, da bo Nemčija v bodoče izvažala v Jugoslavijo tudi nekatere predmete iz čezmorskih dežel proti plačilu skozi kliring.

Pogajanja za dobavo naše pšenice Italiji

Že pred meseci so se vodila v Beogradu pogajanja zaradi dobavljanja pšenice Italiji. Skupno naj bi mi dobavili Italiji pšenice za ca. 40 milij. lir. Do zaključka za dobavo te pšenice pa ni moglo priti, ker je bila naša pšenica za italijanski trg predraga. Ker pa je sedaj znižal Prizad ceno pšenice za 20 din, se pripravljajo nova pogajanja z Italijo o dobavljanju naše pšenice. Verjetno bodo ta pogajanja že v tem mesecu.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 1. marca 1939 objavlja: Pravilnik o razdelitvi področja posameznih strok pooblaščenih inženirjev — Spremembe in dopolnitve pravilnika razsodišča ljubljanske borze za blago in vrednote —

A. Šarabon LJUBLJANA

Uvoz kolonijalne robe
Veletrgovina s špecerijo
Velepražarna za kavo
Milniza dišave
Glavna zaloga rudnih
skih vodá

Brzojavni naslov:
ŠARABON LJUBLJANA
Telefon št. 26-66
Ustanovljeno leta 1886

Volitve v Pokojninski zavod razpisane

Zadnji »Službeni list« objavlja razglas predsednika PZ dr. Milavca o razpisu volitev v PZ. Kot dan volitev, oziroma dan, ko se prestejejo oddani glasovi je določen 4. april.

Aktivno volivno pravico imajo vsi dne 15. februarja 1939. pri PZ. zavarovani nameščenci in njihovi službodajalci.

Vsi volivni upravičenci so vpisani v kataster volivcev, ki je ločeno sestavljen za nameščence (za obvezne in neobvezne) ter za njih službodajalce, in sicer: 1. za volivce iz območja OUZD v Ljubljani in 2. za volivce iz ostalega območja.

Kataster volivnih upravičencev bo razglašen od 1. do 14. marca v prostorih PZ.

Reklamacije se morajo vložiti osebno ali pismeno pri volitveni komisiji od 1. do vstetega 14. marca.

Voliti je v obeh volivnih okrožjih vsega 100 delegatov in 100 namestnikov, in sicer po 50 delegatov iz skupine zavarovancev ter po 50 iz skupine službodajalcev.

Vsaka skupina voli v območju OUZD v Ljubljani 40 delegatov in 40 namestnikov, iz ostalega območja pa 10 delegatov in namestnikov.

V vsakem volivnem okrožju morajo biti zastopane po delega-

ti in namestnikih naslednje gospodarske panoge: denarni zavodi, trgovina, špedicija in pomorstvo, rudarstvo in topilništvo, druga industrija in obrti in po možnosti tudi poklici, ki imajo najmanj 250 volivcev.

Voli se po proporeu pismeno in z obveznimi kandidnimi listami.

Glasovnice prejme volivni upravičenec od PZ in morajo biti glasovnice oddane volivni komisiji PZ do 12 ure 4. aprila.

Kot kandidat se sme vpisati le, kdor ni izgubil volivne pravice za skupščinske volitve. Pravne osebe zastopajo svojepravne osebe, ki so upravičene zastopati pravno osebo na zunaj.

Kandidatne liste morajo biti vpisane na uradnih obrazcih volivne komisije. Liste se vlagajo za vsako volivno okrožje posebej. Vsako kandidatno listo mora predlagati vsaj 250 volivcev.

Kandidatne liste se morajo predložiti volivni komisiji PZ vsaj do 17. marca 1939.

Če je bila v posameznem volivnem okrožju in skupini vložena in potrjena le ena kandidatna lista, proglasi volivna komisija vse kandidate te liste za izvoljene brez glasovanja.

Volivni postopek je razglašen v »Uradnem listu« št. 103 iz 1. 1922. ter »Službenem listu« z dne 10. decembra 1938.

Kontinerje na naše železnice!

Da se olajša nakladanje kosovnega blaga

»Kaj pa je to,« bodo rekli naši čitatelji. Kontinerji? Da jih takoj pomirimo, bodi rečeno, da nimajo prav nič skupnega s kantinarji. Beseda izvira iz italijanščine »contenere« = vsebovati. Da ne bo nesporazuma, naj naši čitatelji vedo, da so kontinerji velike posode iz kovine, lesa ali podobne tvarine, v katere se naloži po več sto kilogramov raznih paketov in sploh kosovnega blaga na železnica in ki se na namembni postaji z veselino vred postavijo iz vagona na tla, da se izogne zamudno razkladanje vsakega posameznega kosa. Taki kontinerji so v rabi zlasti na železnicah v zapadnih državah in v Ameriki in so se povsod dobro obnesli. Takih kontinerjev nam manjka in zato bo gospodarski svet Jugoslavije, zlasti pa Slovenije, železniški upravi hvaležen, ako jih pri nas uvede. Že pred par leti se je sprožilo to vprašanje, pa je hitro zaspalo.

Kdor je opazoval nakladanje in razkladanje blaga na železnicah, se je moral prepričati, kako zamudno in nerodno je to delo, dasi ni težko. Kadar gre za vagonске pošiljke, je odprema hitra, ker stranka naloži in razloži vozilo in se železnici za to ni treba brigati. Drugače pa je s kosovnim blagom, zlasti z manjšimi zaboji, vrečami, sodi itd. Na manjši postaji se takoj nabere na primer 50 pošiljk, ki vse skupaj tehtajo morda komaj eno tono. Da jih nalože ali razlože, traja dobre pol

ure ali pa še več. Če bi pa v skladišču imeli na razpolago potrebno število kontinerjev, bi vsak kos, namenjen n. pr. za Maribor, že pri predaji dali v veliko posodo, določeno za to postajo in slonečo na nizkem čvrstem vozičku. Ko je treba vagon naložiti, ni treba drugega kot prepeljati kontiner naravnost v voz in ga postaviti v kot. Nakladanje ne bi trajalo niti minute. V vlakih za kosovno blago imajo vse postaje z večjim prometom posebne kontinerje različne velikosti od 100—3000 kilogramov vsebine.

Posebno praktične so te kosovne posode pri razkladanju. Kontinerji za določene postaje se, ako so polni, dvignejo takšni kot so na namembni postaji iz voza in postavijo na tla. Pri večjih kontinerjih se za nakladanje in razkladanje uporabljajo majhna dvigala, pritrjena na vagonu in deloma postavljena na tla. Če pa niso polni, potem jih med vožnjo vlakospremo osebje dopolni s kosi, določenimi za dotično postajo. Na ta način se postanki na kolodvorih zelo skrajšajo in delo poenostavi.

Še večjega pomena — in to velja zlasti za naše kraje — pa so kontinerji v poštne prometu na železnici. Pošta se pri nas prevaža s potniškimi in deloma z brzimi vlaki. Kolikokrat vidimo, da je na kakšni postaji izstopilo in vstopilo le par potnikov, kar je trajalo eno do dve minuti, vlak pa stoji mnogo delj časa, ker mo-

ra čakati, da se odpremi vsa pošta. Da se napolni in izprazni ena samokolnica, s katero se poštni paketi do vlaka dovažajo in odvažajo, potrebujejo dostikrat deset minut in še več. Kontinerji pa skrajšajo vso proceduro na eno do dve minuti, torej na toliko časa, kolikor potrebujejo potniki, da vstopijo v vagon. V poštni ambulanci ima osebje obilo dela, ker mora sortirati pakete in jih devati na kupe, za vsako postajo posebej. Na kolodvorih pa jemati kos za kosom v roke in ga podajati skozi vrata zunaj stoječim organom. Če pa so uvedeni kontinerji, potem deva osebje vse pakete za določeno večjo postajo v posodo in se ni bati, da bi se med vožnjo zmuznil kak komad z enega kupa na drugega in tako vse skupaj zmešalo. Na namembni postaji pa se v par trenutkih kontiner z vso vsebino porine iz voza, dvigne druga posoda v vagon in vlak takoj zopet odpelje.

Naši odločujoči činitelji naj razmišljajo o uvedbi kontinerjev, ki bi se tudi pri nas zelo obnesli.

Doma in po svetu

Bolgarski kralj Boris se je na povratku iz tujine ustavil v Beogradu, kjer je gost Nj. Vis. kneza namestnika Pavla. Ves naš narod pozdravlja kralja bratskega bolgarskega naroda na jugoslovanskih tleh kar najpriskrenejše.

Ministrski svet je sklenil, da prizna de iure vladu gen. Franca kot zakonito vladu španije. Istočasno je naša vlada prekinila svoje odnose z republikansko vladu.

V torek dopoldne je bila kratka seja narodne skupščine. Sprejet je bil zapisnik zadnje seje, nakar so bili prečitani ukazi o imenovanju ministra Cvrkica in o imenovanju novih banov. Prečitana so bila nadalje številna poročila. Med poslance je bilo razdeljeno poročilo finančnega odbora. Nato je bil izvoljen odbor za proučevanje mednarodnih konvencij.

Ministrstvo za narodno kulturo, pravilneje za propagando, ki ga je hotel ustanoviti dr. Stojadinović s posebnim amandmanom, je bilo od nove vlade prečrtano.

Člen 84. novega finančnega zakona prepoveduje uradnikom in nameščencem finančne kontrole vsako udejstvovanje v političnih strankah v službi in tudi izven službe. Starešine, ki ne bi prijavili nameščencev, ki bi se kakor koli politično udeleževali, bodo kaznovani.

»Hrvatski dnevnik« je objavil članek, v katerem pravi, da je hrvatski narod vedno sebi pridrževal pravico, da pripada oblast na njegovem ozemlju samo njemu. Ohranitev hrvatske individualnosti je bilo vedno vrhovno hrvatsko politično načelo. Zato je sklenil dr. Maček sporazum z združeno opozicijo tudi na podlagi načela hrvatske individualnosti. Ta sporazum sicer predvideva sklicanje konstituantne, vendar pa bi ta smela izdati tudi za Hrvate obvezne določbe, če na te pristane večina hrvatskih zastopnikov. Sporazum torej ne pomeni opuščanje ideje popolne hrvatske enakopravnosti. Ideje tega sporazuma pa danes še niso uresničene. Kdor hoče, da živi v dobrih odnosih s hrvatskim narodom, ne sme storiti ničesar, na kar ne bi pristajala večina Hrvatov. Realni politiki na drugi strani bi morali s tem računati, ker je to edina pot, ki vodi do resničnega sporazuma.

»Novosti« poročajo iz Bosne, da so bili zopet sprejeti v državno službo številni uradniki, ki so bili odpušteni, ker so glasovali za listo dr. Mačka. List dostavlja, da se je to zgodilo na osebno intervencijo min. predsednika Cvetkovića.

Dimitrije Ljotić je potem, ko je bil izpuščen na svobodo, vložil tožbo proti bivšemu predsedniku vlade dr. Stojadinoviću.

Naše narodne manjšine na Madžarskem so se zganile ter izročile te dni madžarski vladi svoje zahteve. Srbi zahtevajo predvsem, da madžarska vlada ne podpira več raznih ekspozov, ki v zahvalo za njih priznanje po madžarski vladi uvajajo madžarizacijo v pravoslavne cerkve. Srbi zahtevajo, da madžarska vlada spoštuje ugled pravoslavnega škofa Zubkovića v Budimu. Nadalje zahtevajo, da se neha madžarizacija srbskih imen. Svojo spomenico so izročili madžarski vladi tudi Bunjevci, ki zahtevajo, da se poučuje verouk zopet v njih jeziku.

Prof. dr. Tischler, predsednik slovenske osrednje kulturne organizacije na Koroškem, ki je uspešno vodil narodno delo med slovenskimi Korošci, je bil odpuščen iz državne službe. Brez komentarja!

Dr. Dinko Trinajstić, bivši istrski poslanec, član londonskega jugoslovanskega odbora, ki si je pridobil za nacionalno misel v Istri neveljnih zaslug, je umrl v Crikvenici v visoki starosti 80 let. Večna slava njegovemu spominu!

Umrl je stari radikalni poslanec Zivojin Tajsić, ki je bil že 1. 1903. izvoljen za poslanca, kasneje pa 1. 1923. kot vnet Pašičev pristaš.

Imenovan je bil stalni pravniški odbor, katerega predsednik je doktor Sagadin. Od Slovencev je član tega odbora še dr. Konrad Šmid. Deputacija upokojencev iz vse države je bila v Beogradu ter obiskala vsa pristojna ministrstva, katerim je predložila svojo prošnjo, da se jim vrne 1. 1935. odvzeta doklada. Prošnja upokojencev je več ko upravičena.

Slovenski teden priredi v Novem mestu tamkajšnja Prosvetna zveza. Teden priredi pod pokroviteljstvom baná dr. Natlačená. Na dnevnem redu so razna predavanja.

Število nabavljajalnih zadrug drž. nameščencev je lani naraslo za 7 na 132. Leta 1931. je bilo v vsej državi še samo 75 takšnih zadrug.

Leninova vdova Nadežda Krupška je umrla v Moskvi.

Bivši predsednik Hoover, ki je eden glavnih nasprotnikov Roosevelta, je imel na banketu društva za vzgojo krščanske mladine govor, ki je zaradi svoje ostrosti proti totalitarnim državam vzbudil največjo senzacijo. Hoover je med drugim dejal: »Nekatere demokratske države so izginile, da so napravile prostor oboroženim diktaturam. Sedaj žive pod terorjem. V Nemčiji smo videli ogabno preganjanje Židov, sedaj pa gledamo preganjanje kristijanov. Vojaska vlada Japonske je izvršila gangsterski napad na Kitajsko. To je prav tako strašno, kakor je bil strašen nekoč Džingiskanov pohod.«

Predsednik irske vlade De Valera je sporočil, da se bo udeležil v Rimu kronanja novega papeža.

Novi šef nemških državljanov na Češko-Slovaškem Richard Zeissig je prišel v Prago, kjer je bil sprejet od zunanjega ministra doktorja Chvalkovskega. Izjavil je, da je njegova naloga tudi ta, da nadzira Nemce v Češko-Slovaški, da bodo lojalni državljanji in da se ne bodo vmešavali v notranje-politična vprašanja Češko-Slovaške.

Iz Francije se je vrnilo v Italijo 300 italijanskih izseljencev. Tudi iz Korzike se je vrnilo v Italijo 500 italijanskih izseljencev. Pripravlja se nadaljnja repatriacija italijanskih izseljencev.

Nemško letalo »Dalus« se je na poletu z Balearov v Genovo ponesrečilo ter padlo v morje. Vseh 10 potnikov je utonilo.

V mehiški zvezni državi Sinalohi je izbruhnila državljanska vojna.

Radio Ljubljana

Četrtek 2. marca, 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Koncert radijskega orkestra — 14.00: Napovedi — 18.00: Spevi ob spremljevanju klavirja. Pojeta ga. Dragica Sokova in gđ. Štefka Korenčanova — 18.40: Slovensčina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Preavanje zveze Sokola kr. Jugoslavije — 19.50: Deset minut zabave — 20.00: Pevski zbor »Ljubljana«, dirigent Sr. Koprce — 20.45: Slovenska glasba (radijski orkester) — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Originalna švicarska godba.

Petek 3. marca, 11.00: Šolska ura: Marec doma in v prirodi — dialog (vodi g. Miroslav Zor) — 12.00: Slovenske pesmi (plošče) — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Koncert radijskega orkestra — 14.00: Napovedi — 18.00: Zenska ura: Mati se vzgaja ob svojem otroku (ga. Vlasta Sterle) — 18.20: Plošče — 18.40: Francoščina (dr. Stanko Leben) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura: Trgovske zveze Bosne in Hercegovine z Dubrovnikom in Benetkami v 18. stol. — 19.50: O varstvu prirode (Kunaver Pavel) — 20.00: Orgelski koncert (prof. Pavel Rancigaj), vmes samospevi (gđ. Štefanija Pavlovčič) — 21.15: Simfonična glasba, radijski orkester — 22.00: Napovedi, poročila — 22.30: Angleske plošče.

Poročajte vedno o vseh važnejših dogodkih svojega kraja »Trgovskemu listu«!

Lipski pomladni sejem 1939

Začetek: 5 marca

60% popusta na nemških železnica, znatni popusti v drugih državah

Vsa pojasnila dajejo:

Zvanični biro lalpciškog sajma, Beograd, Knez Mihajlova 33/1.

In častni zastopniki:

Ing. G. Tönnies, Ljubljana, Tyrševa 33 — Telefon 27-62

in

Josip Bezjak, Maribor, Gosposka ulica 25 — Tel. 20-97